

MAGYAR KURIR

A Z

MDCCCXX - dik

ESZTENDŐRE.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

FELSÉGES CSÁSZAR ÉS APOSTOLI KIRÁLY
KEGYELMES ENGEDELMÉVEL.

I. Fél. Esztendő.

BÉTSBEN, 1820.

Nyomtattatik Nemes Haykul Antal betűivel.

BCU Cluj

Library Cluj

1110

MAGYAR KURIR

Bétsből, Kedden; Januarius' 4-dikén 1820.

Frantzia Ország.

Szörnyűség az, a' mit egy aszszony-sággal Párisban December' 20-dikán éjjeli 11 órakor, az Antal uczájában, két Haramia elkövetett. Midőn ezen aszszonyság egy aszszonybarátjával a' theatromról hazafelé sietne — két nagyon betakaródzott haramia az útját elállotta, 's felkapván elragadta és elvitte, nem írják hova. Az aszszonyság eléggé kiáltozott a' segedelemért, de senki se hallotta, 's bár mi nagyon védelmezte magát, kettőnek ellent nem állhatott. A' véle lévő aszszony is, ki a' legközelebb lévő strázsákat segítségül hívta, későre érkezett-meg a' segedelemmel, Be nem értek a' tolvajokat.

A' revolútziós hadakozásból nagyon esmeretes nevű Marschal *Serrurier*, Párisban Dec. 21-dikén meghalálozott.

A' Simon és Gevaudan azért való megbüntetések, hogy a' Nyomtatási szabadság' barátjai' társasága, most az egygyiknél majd a' másiknál gyűléseket (ügy nevezett klubokat) tartott, röviden megemlítettük. Azt jegyzik-meg későbbi levelek, hogy az ellenek kimondattott ítélethez, tudniillik, hogy a' perlekedési költségen kívül 200 Frarkot (mint egy 80 forintokat) fizessenek, még ezen szavak is oda tartoznak — és a' társaság el van osztatva. — Második ülését I Dec. 18-dikán tartotta a' fenyítő Politziáti ítélőszék ezen per' dolgában. Most is nagy számmal jelen voltak a' Köreték'

kamarája béli Liberális tagok, mint p. o. Martin-de-Gray, Lafayette az öreg is a' fija is, Benjamin Constant, Manuel Bedoch, 's a' nem csak Franczia Országban, hanem Angliában is híres theatromijázdó *Talma*. Minnyajok meghagattattak az Al-peresek' védelmére. Mentő erősségeiknek egész fontossága abba határozódott, hogy a' Simonhoz és Gevaudanhhoz járt társaságnak semmi *organizáltatása* nem voli, és ott semmi tilalmas dolgok felett való tanácskozások nem folytak. *Dupin*, a' Vádoltatottak' Prokurátora azt hozta-fel, hogy a' nem elég, hogy a' Királyi Prokurátor 's a' Bírak csak azt kérdezik valamely Tanutól, hogy minek hívják? 's volt-é estvéneként a' Simon's Gevaudan Urak látogatására? 's ezzel osztán leültetik; mert ezen Tanukat azért hivatták ide a' Vádoltattak, hogy az ő mentésekre mondjanak valamit — 's minthogy Simon Urak azzal vádoltatnak, hogy nállok a' törvényekkel ellenkező társaságok organizáltattak volna: tehát azt is kellene kérdezni a' Tanuktól, hogy tudnak-é valamit az effle társaságoknak organizáltatásából? A' per külömben nem is per. — (A' Liberális halgatóknak és tanuknak nagyon tettett ezen okoskodás). — A' Tanács figyelemre méltóztatta ezen ellenvetést 's a' Kir. Prokurator is megegyezett benne, hogy ily kérdést terjeczsenek a' Tanuk' elejébe: Tudnak-é az Urak valamit a' Nyomtatási Szabadság' Barátjai nevezet alatt fennálló Egygyesületről? — Minnyajok

ügy feleltek, hogy ők nem tudnak semmit. — Ez így mind jó lett volna: hanem már most a' Kir. Prokurátor (*Bourgoine*) megfordította a' dolgot, más kút-fóból hozta-le a' maga erősségeiket. Azokat a' környülállásokat vette-fel, melyeket éppen ezen társaságnak írójai a' Censeur és a' *Le tres-Normandes* adtak-ki ezen Társaságnak üléseiről, 's ezekből hozta-ki azon kövességet, hogy ennek valóságos tanácskozó Politikai Egyesületnek kellett lenni, tehát reá illik a' büntetésekről szóló *Code* xnok ily vétkeket tárgyazó, 291-dik Czikkelye, a' melyre a' Herceg Broglie nyilvánosságos beszédje is meggyőző erősségül szolgálhat. (Most már nagyon zugtak a' Liberalis halgatók és Tanuló). Még arra is kibocsátkozott beszédében ezen tisztas, öreg Prokurátor, hogy mik voltak régen az ilyen társaságok's mik most: — „Ezek, úgy mond, nagyon dicséretes indító okokra nézve vették volt származásokat, de idővel, minekutánna az indulatoskodás belejék elegyítette magát, elfajultak, mint az 1789-dik esztendőbeli társaságok megmutatták, a' melyeknek sok felé lett elágazásaik a' magok eredeti principiumoktól eltávozván véghetetlen inségeket terjesztettek-ki, 's az ő Fundálóik az általok bevétellett Atyafiakban (Bruderekben) önn' hohérjaikra találtak. (Ezen szavak nagy megilletődést okoztak a' halgatónak elméjekben) — tehát mind ezekből a' következik, hogy Simon és Gevaudan Uraknak meg kell büntettetni.

Dec. 18-dikán, a' melly napon reggel ezen Urakra az az ítélet kimondatott, hogy 200 Frank büntetést fizessenek, 's a' Klub elbomoljon, estve *D' Argen-sonn*ál gyülekezett özsze az egész társaság, 's meghatározatott, hogy a' per apelláltassék.

A' valóságos dolgoknak folytatásához is hozzá fogott végre a' Követek kama-

rája Dec. 20-dikán, midőn Roy, a' Finantzia' Ministeré, ezen jóvallást terjesztette a' Király' nevében, megfontolás 's megerősítettetés végett, a' kamara' elejébe: — „Lajos, etc, 1) Előrevalóképpen és míg az adózásnak elinféztetése az 1820-dik esztendőre megkésztülhetne, a' föld-birtoktól, személytől, mobiliától, ablakoktól és ajtóktól fizetendő adók $\frac{1}{2}$ töd ó-szint (a' jövő hat hónapokra), oly mérséklés szerént fizetessenek, mint 1819-ben fizettettek — 2) Egyéb, úgy nevezett-mellesleg való (indirect) adók, mind addig azon mérséklés szerént fizetessenek, mint 1819-ben fizettettek, míg az 1820-ra meghatározatandó törvény ki nem hirdettetik — 3) A' közönséges költségekre, addig is, míg az 1820-ra tartozó Finantziai törvény meghatározatattna, hataimzassék meg (hitelezessék-meg) a' Finantziai Minister 200 millió Frankoknak költsönvételére. — Nevezetes megjegyzésnek tartatik a' Ministernek ezen tárgyról felolvasott előbeszédében az, hogy Frantzia Országnak közönséges költsége a' négy előbbeni esztendőkben, t. i: 1815-ben, 1816-ban, 1817-ben és 1818-ban, 4142 millió Frankokra telt, a' melly nagy summának $\frac{3}{4}$ részét adófizetésékből, $\frac{1}{4}$ részét pedig költsönvétel által szerzetté özsze a' Finantziai Gazdaság.

A' kamara, biztosságra bizta a' Király' első pontjáról való vélekedésnek megkésztetését, melly munkáját a' biztosság Dec. 21-dikén elvégezvén, 22-dikben a' kamara elejébe terjesztette. — A' biztosság' vélekedése az: hogy az ezen első pont alatt megneveztetett adóknak nem ei az 1820-dik esztendőben ne' 6, hanem csak 4 hónapokra, határozatassanak meg az 1819-dik esztendőbeli mérséklés szerént. — *Terneaux* volt a' biztosság' Referense. — A' kamara December '25-

dikára határozta az ezen tárgy cránt előfordulandó vétkekedéseket.

A' Bavariai Közönséges Ujság ily levelet közöl Frantzia Országból Dec. 20-dikáról: — „Mi különös állapotban vagyunk azólta, hogy hivatalos nyilatkozatások által semmivé tétetett azeránt való bizodalimunknak állandósága, hogy Constitúciónk változás nélkül meg fogna tartattatni. Kivánni lehet, hogy ezen állapotunk sokáig ne maradjon így, és hogy a' változások, mellyeket tenni akarnak, a' kamaráknak mennél előbb elejékbe terjesztessenek, hogy legalább tudhasuk, miben álljon a' dolog. A' beszéd az, hogy a' Constitúción fontos változtatások fognak tétetenni, a' Válosztási törvény pedig egészen meg fog változni: de a' mellyeknek nagyon ellenére van a' közönséges hajlandóság. Azok, kik pártfogóji ezen változásoknak, azért panaszkodnak, hogy a' revolúziós indulat nagyon terjedni kezdett. De az is nagyon csudálatos dolog más felől, hogy azok vádoltatnak revolúziós indulattal, kik a' Constitúciónak 's az eddig fennállott intézeteknek megváltoztatásáról semmit tudni nem akarnak, 's ezeket legkissebb változás nélkül fenn tartatni akarják. — „Egyéb cránt mind ezekből a' látszik következni, hogy az első Minister Gróf Decazes Ur az Ultrákkal telyességgel nem juthat egygyetériésre. Mint halljuk ezek egyenesen úgy nyilatkoztatták ki magokat, hogy telyességgel nem fognak arra voksolni, hogy a' Rövetek' kamarája ne' részenként minden esztendőben, hanem csak öt esztendőben egyszer 's akkor egészen megváltozzék; 's mint-hogy ebben a' Liberálisok is egészen egygyet értének az Ultrákkal: tehát előre is látni lehet, hogy vissza fogják vetni a' Miuisteriumnak ez cránt való jóvállását, mellyet, a' Ministerek előre látván, könnyen megtörténhet, hogy elő

se' hozzák ezen jóvállásokát. De bizonyos, semmit tudni nem lehet, mert a' vétkekedések minden héten változnak. Azt nagyon méltónak tartják némelylek a' megjegyzésre, hogy a' Pairkamara a' Királyhoz irt köszönetében úgy nyilatkoztatta ki magát, hogy a' Constitúciónak tökéletes megmaradását kívánja, a' Választási törvényről pedig legkissebb emlekezetet se tett. A' Royalisták azt erősítik, hogy Gróf Decazes a' Paireknek ezen cselekedetével telyességgel meg nem elégedett, 's azért vette a' Rövetek' kamarájában lévő barátjait arra, hogy ismét a' bal oldalhoz közelítsenek. Legnevezetesebb minden tekintetben az, hogy néhány napoktól fogva leginkább az Ultrák azok, kik a' Gróf Decazes intézetit ellenzik. Az ő egygyik Ujságok nyilván irta e' napokban, hogy Vádolási Végzés fogna ellene jóválltatni. A' mi a' részrehajlásokat egyéberánt illeti, ezek egymás ellen naponként hevesednek inkább, hogy sem egymáshoz engesztelőd-
nének.

Nagy Britannia.

Valamint Manchesterben úgy Glasgowban is elhalasztották a' Radikálisok Dec. 13-dikáról a' gyűléstartást. Az Országlószer minden előre való vigyazási készületeket megtétetett volt; az egész őrző sereg kiállott fegyveresen. A' Manchesteri nagy piatzra vagy két hat fontos ágyuk állittattak ki kártásokkal töltve. *Nadin* a' Manchesteri poljtziai Biztos megtudván, hogy az ottlévő Radikálisok' fejei Bury nevű szomszéd faluban egy szálában tanácskoznak, lovasságot vett maga mellé, 's 15-dikben este őket meglepetvén, 's 8-tzat, kik éppen jelen voltak elfogván, elvitt, más kettőt pedig a' házokból vitetett-el. Más nap' minnyájok kikérdeztevé, 's a' zálogpénznek letételére tchetségek nem lévén, mind a' tízen a' Lankasteri kastélyba zárattattak.

Mitsoda készüléttel várták a' Glasgowi tiszti karok azon Radikális népgyűlést, mellyet ott a' Reformálók Dec. 13-dikán tartani kívántak, hanem mint feljebb említők, fontos okokra nézve elhalasztották, megtették azon Hirdetésből, mellyet ott a' Magistratus Dec. 10-dikén kihirdetett: — „Mínthogy nekünk tudtunkra esett 's nekünk okunk is van elhinni azt, hogy ezen városban 's ennek szomszédságában a' rossz gondolkodású és nyughatatlan emberek eltökéltétek magokban, hogy a' jövő hétfőn vagy az azt követő napokon külömbkülömb piacon nagy sokasággal és fegyveresen összesereglenek; mellyel semmire egyébire hanem csak ragadozásra és pusztításra, 's a' tiszti karoknak való ellentállásra, 's a' fenn álló törvényeknek felforgatásokra czélozhatnak: tehát jelentjük, hogy minden ilyen fenyegetőző gyűlések a' katonai erő által, melly a' mi rendeléseinknek való engedelmességre már részint a' városban van, részint még jobban is megszámosítottak, azonnal széllyel fognak verettetni, 's minden ilyen próbatételek elnyomattatnak. Egyszermind arra is figyelmetessé teszszük 's megintjük ezen városnak minden lakosait, hogy az újságlátásnak kívánása által magokat arra vétettetni ne engedjék, hogy ezen gyűlésbe megjelenjenek, hanem háznépikkel egygyütt otthon csendesleg üljenek, 's magokat azon veszedelemnek, hogy ha arra találna a' dolog kerülni, a' bűnösökkel egygyütt szenvedjenek, ki ne tegyék. —“

„Isten tartsa meg a' Királyt!

Spanyol Ország.

Villala Martinez Igyác, Kastiliai Tanácsos, kire azt bizta a' Király, hogy tanulja ki azon gonoszokat, kik a' Gene-

rál-Inspector Gróf Villariego kezeiről követvén, nevében a' tartományok Regementjeiknek Oberstereikhez Nov. 22-dikén oly parancsolatot küldötték vala, hogy sietve útnak induljanak 's Madridba mennyenek, a' Madridi Újságban kihirdette: Hogy a' Király annak, ki a' gonosztévőt felfedezi és hitelesen bejelenti, megjutalmaztatására, egyszerre 300,000 Reálokat (a' mi Conventziós pénzünk szerént 30,000 forintokat) fizetett, 's e' mellett oly hivatalt rendel, mellyért esztendőnként 30,000 Reálokat veszen fizetésül. Már (azt mondja *Villala*) a' Király által is adatta neki a' summát. A' denuntiánsnak neve is titokban fog tartatni. Telyes bátorság is ígértetik neki. — Az a' parancsolat, melly által az Obersterek meghivattattak, hogy Regementjeikkel Madridba mennyenek, még a' Portugalliai határszélelemlő találato Regementekhez is megérkeztek: sőt sok egyéb tiszviselők vettek külömbkülömb parancsolatokat, nemelylek a' hivataljokból való levettetésről, mások a' feljebb emeltetésről, ismét mások a' Madridba való sietésről.

Kadiksban már eléneldették a' Sárgha-hideg' megszűnéséért a' *Te Deumot*. — Ezen nyavalya Kadiksban, 1800-ban 4 hónapok alatt 9,977 — 1819-ben pedig 3 hónapok alatt csak 4500 embert ölt meg — kik közzül az ennyi idő alatt természeti halállal meghalni szokott emberek 500-ra tétethetnek. A' többit ezen pestis temette el.

B é t s.

A' folyó hónap' 3-dikán 11-dikszéri Sorsvonása ment véghez a' Status régibb intereszes Obligatziójának, és a' 284-dik Series jött ki, a' melly, Mailandban tétett költsönözésekről szolló Udvari Kameralis Obligatztokat foglal magában.

Hazai Dolgok és egyéb Toldalékok.

E r d é l y.

Kolosvárról December 24-dikén:
A' tegnapi napot, mint a' mi nagy érde-
mü Gubernátorunk Nagy Méltóságú Lo-
sontzi Gróf Bánffy György Ur ő Excellen-
tziája születése napjának vigiliáját, mely
minden esztendőben örömmel, és hálá-
val tölti el az igaz hazafinak kebelét, ne-
vezetessé tette az: hogy Nagy Méltóságú
L. B. Jósika János Ur Országunk Al-Gu-
bernátora ő Excellentiája ezen hivatalá-
ba nagy pompával beiktattatván, az Uri és
Hivatalbéli Fő Rendeket Uri Házánál fé-
nyesen megvendégelte, de elfelejtethet-
lenné tette az is, hogy a' fenn tisztelt
Gróf Bánffy György Ur ő Excellentiája
tiszteletére a' Musikai Egyesület (melly
a' folyó esztendőben Méltós. Gubern. Se-
cretarius Hollabi Antal Ur igazgatása alatt
kezdődött, és Julius Herának 1-ső napjától
fogva napjában öt órát Éneken, Hegedü-
ben és különbözőkülönbféle fuvó Eszközök-
ben minden személy válogatás, és Val-
lás vagy Nemzeti külömbsege nélkül nyil-
vánosan tanítat a' maga költségen) egy
Musikális Acemiát tartott az úgy ne-
vezett Redouth szálában szabad hémene-
tel mellett, a' hol a' tanuló Ifjak és Leá-
nyok mint egy 20-an a' már tisztelt nagy
Méltóságú Grófnak mint a' Musikai Egy-
gyesület' kegyes Protectorának születése
napjára készített Éneket, igyekezetek leg
első bizonyításául ahoz alkalmaztatott
egész mu'sika mellett énekeltek, a' mely-
nek foglalatja e' volt:

1.

Fogadd-el Hazánk édes Attya!

Néked szentelt leg első zsengénket;
Ez a' mi szívünk kezdő áldozatja

Melyben bé-mutatjuk igyekezetünket

2.

Szép és kedves érzés egy Atyának,
Midőn gyűgyögni halja gyermekét;

E' fejlődő Egyesület Gyámolának
Néked zengi rebegeve első Énekét.

3.

Örömmel futtunk e' szép pálját,
A' dicső czél felé óhajtozva,
'S ha kedveltéd szívünk' áldozatját
Gyenge igyekezetünk meg van jutal-
mazva.

Több darabokban énekelte Polcz Ág-
nes annak az érdemes Klávia Mestor Ur-
nak Leánya, a' ki ezen Acemiát igaz-
gatta, és a' kinek a' Mu'sikai Egygyesü-
let mint Intézete Directorának fíradhat-
atlan munkásságáért nagy köszönettel
tartozik, és a' fenn irt Kis Aszszony va-
lamint kellemetes ügy mesterségszen há-
joló szép hangjának nyilvánvaló bizony-
ság-jeleit a' Publicum sokszorozott tapsó-
lással fogadta. Kimutatta itt magát Grosz
Péter Tanító Ur is, a' kinek tanítása
alatt 40 és egynéhány Leányok, és csak
nem anyi Ifjak külön letzkékben ily re-
ménység felett való előmenetelt tettek az
Éneken — végre az egy ugyan ezen
tárgyra készített nemzeti kar, melyben a'
tanuló-Ifjak és Leányok is énekeltek, fe-
jezvében a' mu'sikát, minnyájokban nagy
örömet, meglegedést, a' magyarban
pedig azt a' kívánságot hagyta maga után,
hogy bár ezen első Nemzeti Mu'sikai
Intézet virágozna! Midőn oszlani akar-
na a' nagy számmal össze sereglett Pub-
licum a' Galeriából ezen Versek repülé-
nek-le (A). Vajha ezen közös örömen a'
Tisztelet' méltóságos tárgya, a' kit egész
Városunk' szomorúságára egy véletlen fel-
dőlés meggyengített, jelen lehetett vol-
na!!

(A) A' H A Z A

A'

A' MŰ'SIKAI ÉGYGYESÜLETHEZ.

Mú'sa-Kar! látám szemeimmal ékes
Ünneped, hallám szavadat mit óhaj

Rég az érdem' szük tetején tanyázó
 Tisztes Öregnek,
 A' ki már ötven telet-is szerentsést
 Szerze, 's a' vad Márs dühe, mord üdö, bal
 Sörs, halál' mérgét tsuda bőltességgel
 Töllem el-üzte
 Nagynak áldoztál, 's örömemre a' mit
 Századok' 'sibbadt keze nem ierentett,
 Te ölelt karral hamar egygyesülve

Ritka vidékem'

Földein magvát remek ügyelettel
 Annak el-hintvén, mutatod virágja'
 Kezdetét már-is, koszorút kötözve

BÁNFFInak abból.

Hív Kar! e' ditső napon a' Szelidnek
 Szentelél Oltárt, nagy azért örökre
 Légyen a' késő Maradék előtt is

Díszé Nevednek.

1819. December 25-kán.

Olasz Ország.

A' Bolognai Ujságban ezeket olvassuk:

Egy ide megérkezett érdemes tudós utazó, Mántuán keresztül való mentéhen nem gyöz eléggé tsudálkozni, mely sebes előmenetellel díszesítettik ezen háborúk és ostromlások által oly sokat szenvedett régi nagy város, a' kevés idő alatt újonnan felémelt sok közönséges és mágnós épületek által 's a' t. De nem csak ezen épületek méltók egy utazó figyelmére, méltók az új erősségek is, melyek között kivált egy márványból most épült kettős árku nagy beeresztő zsilip (Ein-

lass-Schleusse) a' felső tónál, mely által a' vár előtt Pajolo tágas völgye, tettés szerént viz alá tétetőthetik. Ezen zsilip fundamentuma mint a' Vénétziai patakoké az iszapos földbe bévert 25—30 lábnyi hosszúságú vastag veres fenyő tűzvelekből (piloten) 's ezekre kaptsolt nagy kereszt gerendákból áll, maga pedig ropant márvány darabokból, mellyek szépen kifaragva oly szorossan vagynak egymásba foglalva, mint ha az egész egy kősziklából lenne ki vágva. Az architektura Hydraulicának (a' vízi építőmesterségnek) ezen remek munkáját, melly 8 hónapok alatt készült, dirigálták Ingenieur Kapitány Görö, és Fő Hadnagy Francesconi Urak.

Ha mind ezekhez a' Virgilius lícs piatzát, a' Fejedelmi és Thé palotákat, mellyek a' halhatatlan Julius Romanus pictor legszebb drága festésével éléskedneli, és a' többek között a' Cathedrale és a' Szent András templomát is hozzá adjuk, Mántua alig ha nem vetekedhetik, Olasz Ország' főbb Várossaival.

Német Ország.

A' felsőbb Német Országi tartományokból érkezett tudósítások szerént, ott is nagy vízáródások voltak Decemberben, a' hegyek közt esett 's hirtelen olvadni kezdett hóvíz miatt. Az Isar vize Mönachiumon alól 12 lábnyomnál többel hágott feljebb szokott nagyságánál. Effélekét irnak a' Rénus mellől is.

Száz forint Conventiós pénzért adtak Váltó czédulában: —
 Dec. 31-dikén 250 — Jan. 3-dikén 249 $\frac{3}{4}$ — forintot.

Redaktor: Pántzél Daniel; nyomtatja Haykul Antal.

A' marhahúsnak fontja, Bétsben, Januáriusra 15 krajtzárra határozottatott.